Sorulu cevaplı ibadet hayatımız

Selçuk Yıldırım'ın ibadet hayatımızla ilgili kısa soruları var. Önce soruları, ardından cevaplarını diyalog biçiminde vermeye gayret edelim.

NAMAZDA İMAMA UYMA

Namazda imamdan önce hareket, imamdan sonraya kalmak, bunun sınırı nedir? Bir kusur nedeniyle imam meselâ secdeden kalkarken secdeye yetişsek, imam 2. secdeye giderken secdeden yeni doğruluyor olsak, ne olur? Namazımızda bir kusur meydana gelir mi? Namazı nasıl tamamlarız?

Namaz için niyet ederken "uydum imama" tarzında bir irade beyanımız vardır. Bu beyan bizi imama bağlıyor. Artık biz namazda imama uymuşuz. İmamın okuyuşu bizim okuyuşumuz olmuştur. İmama fiili olarak da uymamız gerekiyor. Aksi takdirde:

a) İmamdan önce davranırsak, mesela secdeye gitmek üzere imam "Allahü ekber" dediğinde biz imamdan önce başımızı secdeye koyarsak veya secdeden kalkış için imam "Allahü ekber" demeden ve başını kaldırmadan biz başımızı secdeden kaldırırsak namazımız bozuluyor. Çünkü imamdan önce hareket etmekle imamın önüne geçmiş, imama uymamış olmaktayız. Aynı şekilde namazın rükünleri arasındaki intikallerde imamdan önce hareket edersek namazımız bozulur.

b) Namazda imamdan geriye kalmak da namazın insicamını bozar. Eğer çokça ve sürekli geç kalıyorsak, namazımızı bozar. Şafii mezhebine göre iki rüknü imamdan sonra yapmak namazı bozar.

Dolayısıyla madem imama uymuşuz; imamın okuyuşu da, rükünler arası intikali de bizim için önemlidir. İmam "Allahü ekber" dediğinde gizli okuyuşumuzu sona erdirerek imama uymalıyız. Meselâ rükûda veya secdede isek tesbihimizi hemen bitirip veya oturuşta isek tahıyyatı veya salâvatları kesip imama uymalıyız. İmam bir sonraki rükne gittiğinde bizde gecikme varsa, imam gittiği rükünden çıkmadan biz imama yetişmeliyiz. Daha fazla gecikmeye meydan vermemeliyiz. Mesela imam secdeye gittiğinde bizde gecikme var ise, en azından imamın son tesbihinde secdede imama yetişmeli ve biz bir tesbih söylediğimizde imam secdeden kalkmışsa biz de bir ile yetinerek secdeden kalkmalı; böylece imama yetişmeliyiz.

İki secde arası celsede gecikmişsek, yani biz secdeden kalkarken imam secdeye gidiyorsa, biz de "Sübhanallah" diyecek kadar celse yapıp imama secdede yetişmeliyiz.
***

KADINLAR VE CUMA NAMAZI

Cuma namazı kadınlara farz mıdır? Bunun izahı nedir?

Dört mezhebe göre, kadınlara Cuma namazı farz değildir. Ancak kılarlarsa sahih olur ve o gün öğle namazını kılma yükümlülüğü üzerlerinden düşer. Yani Cuma namazı kılan bir kadının, tıpkı Cuma namazı kılan bir erkekte olduğu gibi, o günün öğle namazını kılma farziyeti üzerinden kalkmış olur. Bu, şu demektir:

Kadınlar Cuma namazını kılarlarsa, öğle namazını farziyetten düşüren bir "farz ibadeti" eda etmiş olurlar. Namazları "farz" olarak sahihtir. Kılmazlarsa, kendilerine Cuma namazı zaten farz değildir; bu durumda hiçbir mesuliyetleri yoktur, sadece o günün öğle namazını kılmakla yükümlüdürler.

Böylece, fıkıh mezhepleri kadınlara yeni bir mesuliyet yüklememişlerdir. Çünkü sünnette de yükümlülük getirici bir delil yoktur. Hiç şüphesiz, sünnette kadınların Cuma namazını kılamayacaklarına dair de bir delil yoktur. Bu açıdan mezheplerin yaptıkları, kadınların Cuma namazı kılabilmelerine kapıyı aralık bırakmaktan ibaret olmuştur. Ama yükümlülük getirmemişlerdir; çünkü aslını sünnetten almayan bir yükümlülük, dinin özü ve üslûbu ile bağdaşmaz.

Fıkıh mezhepleri konuyu genel ahlâk açısından da değerlendirmişler, kadınların Cuma namazı kılmalarını fitneye sebep olmayacak biçimde caminin ve cemaatin hazırlanması şartına bağlamışlar ve eğer fitne söz konusu olacak ise kadınların Cuma namazı kılmalarını "ittifakla" mekruh saymışlardır. Çünkü namazda kalp huzuru, ihlâs, huşu ve Allah korkusunu muhafaza ve takviye etmek esastır. Bu konuda dört mezhep ittifak hâlindedir.

Cuma namazı kendisine farz olmayanların Cuma namazı saatinde alışveriş yapmaları veya başka meşru bir iş yapmaları haram değildir.
***

DİL SÜRÇMELERİMİZDEN MES'UL MUYUZ?

Yaklaşık ifadeli sözler tam tutmayınca yalan olur mu? Meselâ saat 2 diyor hâlbuki 2'ye 3 vardır veya 3 geçiyordur. Telefon koltuğun üzerinde diyorum, masanın üzerinde çıkıyor. Bu durumda bu sözüm yalan çıkınca o kişi ile helalleşmem gerekiyor mu?

Prensip olarak doğruluktan ve sadakatten bir milim bile olsun ayrılmamak gerekir. Peygamber Efendimiz (asm): “Hud Suresi beni ihtiyarlattı”1 buyururken, bu suredeki bir ayeti nazara veriyordu. Ayet: “Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!”2 ayetidir.3

Fakat sözlerimizdeki galattan ve lağvden de rahmet-i İlâhiye inşaallah bizi bağışlıyor. Kur’ân buyuruyor ki: “Allah sizi, yeminlerinizdeki ‘rastgele sözlerinizden, boş sözler (lağv) ‘den dolayı sorumlu tutmaz; fakat sizi kalplerinizin kazandıklarından dolayı sorumlu tutar.”4

Bununla beraber, sözlerimizde yalan olmaması için azami gayret göstermek fazilettir. Sürç-ü lisan ettiğimizde tövbe etmek fazilettir. Sürç-ü lisanımızdan başkası zarar görmüşse onunla helâlleşmek de fazilettir.

Dipnotlar:
1- Tirmizî, Tefsîru Sûre 56:6; Hâkim, el-Müstedrek, 2:343.
2- Hud Suresi: 112
3- Lem’alar, s. 65; Şualar, s. 595; Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s. 69
4- Bakara Suresi: 225